

POSTANOWIENIE

Dnia 20 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z powództwa Stowarzyszenia "T." w P. i K. B.
przeciwko L. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.
o ryczałty za noclegi,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 stycznia 2021 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej Stowarzyszenia "T." w P. i strony pozwanej L.
spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. od wyroku Sądu
Okręgowego w W.
z dnia 25 kwietnia 2019 r., sygn. akt VII Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania.**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania.**
- 3. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W., po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z 25 kwietnia 2019 r., sygn. akt VII Pa (...) po rozpoznaniu apelacji pozwanej L. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W., zmienił wyrok Sądu Rejonowego w W. z 21 października 2015 r., sygn. akt VIP (...) w ten sposób, że 1/ zasądził od pozwanej na rzecz K. B. reprezentowanego przez Stowarzyszenie „T.” w P. kwotę

21.070,34 zł tytułem ryczału za noclegi w podróży służbowej poza granicami kraju wraz z odsetkami liczonymi od dat wymienionych w wyroku, 2/ zmienił orzeczenie w zakresie kosztów procesu zasądzając od stowarzyszenia na rzecz pozwanej 4.441,73 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, 3/ nakazał pobrać od stowarzyszenia na rzecz Skarbu Państwa 1.076,88 zł tytułem wydatków oraz opłaty sądowej od pozwu, której powód nie miał obowiązku uiścić, 4/ oddalił apelację w pozostałym zakresie, 5/ nakazał, aby K.B. zwrócił pozwanej spełnione świadczenie obejmujące kwotę 44.861,73 zł wraz z ustawowymi odsetkami, 6/ zasądził od stowarzyszenia na rzecz pozwanej 2.126,06 zł tytułem kosztów procesu w instancji odwoławczej oraz w postępowaniu kasacyjnym.

Wyrok powyższy zaskarżyło skargą kasacyjną zarówno Stowarzyszenie „T.” jak i pozwana spółka.

„T.” zaskarżając wyrok w części, w jakiej Sąd Okręgowy zmienił wyrok Sądu Rejonowego uwzględniając apelację pozwanego od powyższego wyroku, orzekł o kosztach procesu oraz nakazał zwrot spełnionego świadczenia, zarzucił naruszenie prawa materialnego, a to (-) art. 2 ust. 7 oraz art. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1412) w związku z art. 77⁵ § 1-5 k.p. w związku z § 2 pkt. 2 lit. b, § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 r., nr 236, poz. 1990 ze zm.) przez niewłaściwe zastosowanie i błędne przyjęcie, że pracownikowi przysługuje ryczałt za nocleg w wysokości 10 euro za dobę, podczas gdy przepisy wykonawcze wydane na podstawie art 77⁵ § 2 k.p. przewidują znacznie wyższe stawki ryczału za nocleg w sytuacji niezapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu podczas podróży służbowej; oraz naruszenie przepisów postępowania w stopniu mającym istotny wpływ na wynik sprawy, a to (-) art. 322 k.p.c. przez zastosowanie w sytuacji, gdy w niniejszej sprawie nie zaistniały podstawy do miarkowania wysokości stawki ryczału za nocleg, albowiem pozwany nie posiadał wewnątrzzakładowych regulacji w tym zakresie, natomiast wysokość tego świadczenia jest ściśle określona i wynika wprost z przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ §2 k.p.;

(-) art. 415 w związku z art. 398¹⁵ § 1 zdanie 2 k.p.c. przez nakazanie powodowi K.B. zwrotu na rzecz pozwanej spełnionego świadczenia w kwocie 44.861,73 zł z ustawowymi odsetkami; (-) art. 338 §1 k.p.c. przez zastosowanie do orzeczenia o zwrocie przez powoda świadczenia spełnionego przez pozwanego w sytuacji, gdy przepis ten ma zastosowanie wyłącznie do wyroku, któremu został nadany rygor natychmiastowej wykonalności, natomiast spełnienie świadczenia przez pozwanego nastąpiło w wykonaniu prawomocnego orzeczenia sądu.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako oczywiście uzasadnionej, uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i jego zmianę poprzez oddalenie w całości apelacji pozwanego oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za obie instancje oraz w postępowaniu przed Sądem Najwyższym według norm przepisanych w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przez radcę prawnego, jak również o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżące stowarzyszenie wskazało, że oczywista zasadność niniejszej skargi kasacyjnej wynika z rażącego naruszenia przez Sąd Okręgowy zarówno przepisów prawa materialnego, jak i przepisów postępowania, a to zasądzenia na rzecz powoda należnych mu ryczałtów za noclegi w wysokości rażąco zaniżonej w stosunku do stawek przewidzianych w obowiązujących przepisach oraz wydania orzeczenia restytucyjnego nakazującego powodowi zwrot pozwanemu kwoty de facto przewyższającej świadczenie spełnione przez pozwanego biorąc, pod uwagę zmianę wyroku Sądu Rejonowego dokonaną zaskarżonym wyrokiem Sądu drugiej instancji.

Pozwana spółka L. zaskarżając wyrok w zakresie odpowiadającym punktom 1.1,1.3 oraz II sentencji tego wyroku, przy czym w odniesieniu do punktu 1.1. jedynie w zakresie w jakim uwzględnione zostało powództwo (a więc do kwoty 21.070,34 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot wskazanych w ww. wyroku) zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest: art. 190 ust 1

Konstytucji, art. 77⁵ § 1-5 w związku z art. 5 k.p. w związku z art. 4 oraz art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców w z § 9 ust. 1,2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r., art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z postanowieniami Regulaminów Wynagradzania oraz art. 38 Regulaminu Pracy funkcjonujących u pozwanej w okresie objętym sporem oraz w związku z postanowieniami Porozumienia zmieniającego warunki płacy z dnia 2 stycznia 2006 r. w związku z postanowieniami umowy o pracę z dnia 30 grudnia 2005 r. oraz umowy o pracę z dnia 29 grudnia 2006 r., art. 25¹ § 1 k.p. (w brzmieniu obowiązującym w dniu 30 grudnia 2005 r.). Dodatkowo skarżąca spółka zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, to jest art. 322, art. 187 § 1 pkt 2 oraz art. 398²⁰ k.p.c.

Wniosta o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, a to art. 398²⁰ oraz art. 322 k.p.c., jak również art. 77⁵ §1-5 k.p. oraz § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w związku z art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców, art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców oraz art. 5 k.p., oraz o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedziach na skargi kasacyjne zarówno Stowarzyszenie „T.”, jak i pozwana spółka wnieśli o wydanie postanowienia w przedmiocie odmowy przyjęcia skargi strony przeciwnej do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obie skargi kasacyjne nie kwalifikowały się do przyjęcia celem ich merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu

Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W odniesieniu do skargi kasacyjnej Stowarzyszenia „T.” wskazać należy, że powołując w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przesłankę jaką jest oczywista zasadność, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa

materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Tymczasem skarga kasacyjna stowarzyszenia nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania tylko i wyłącznie z powodu ograniczenia kasacyjnego wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania z ewidentnie chybnym wnioskiem o rzekomo oczywistą zasadność skargi. Skarżący bowiem nie wykazał, że Sąd drugiej instancji dopuścił się oczywistego naruszenia prawa w powyższym rozumieniu, ani że zaskarżony wyrok jest oczywiście wadliwy. Polemiczna skarga kasacyjna zawiera rozmaite kontrowersje faktyczne i prawne, które wszakże nie zostały objęte adekwatnymi - innymi niż rzekomo oczywista zasadność wniesionej skargi - wnioskami o przyjęcie jej do merytorycznego rozpoznania, których Sąd Najwyższy nie może domyślać się ani zastępować strony skarżącej w sformułowaniu takich wniosków o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, które wymagałyby merytorycznej interwencji najwyższej instancji sądowej. Oczywiście naruszenia przepisów prawa powinna być widoczna od razu, bez wnikania w szczegóły sprawy oraz bez potrzeby ponownej analizy istotnych kontrowersji prawnych, których wszakże autor skargi kasacyjnej nie sformułował w postaci potencjalnie istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) lub potencjalnej potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących wątpliwości na gruncie złożonych ustaleń faktycznych przedmiotowej sprawy (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Takich potencjalnie adekwatnych wniosków o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy nie może domyślać się, ani poszukiwać w procedurze przedsądu. Dodatkowo podkreślenia wymaga fakt, iż zgodnie z art. 398²⁰ k.p.c. sąd ponownie rozpoznający sprawę związany jest wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy. Nie można zatem oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

W odniesieniu zaś do skargi kasacyjnej pozwanej spółki wskazać wypada, iż w razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia nie spełnia wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia. Autor skargi kasacyjnej sugeruje potrzebę wykładni przepisów, których dogłębnej analizy Sąd Najwyższy dokonał już na gruncie tożsamyh spraw

rozpoznawanych ze skarg skarżącej spółki (np. wyrok z 8 sierpnia 2018 r., I PK 99/17, wyrok z 9 maja 2019 r., I PK 32/18 czy postanowienie z 4 czerwca 2020 r., I PK 154/18). Na przykład w wyroku Sądu Najwyższego z 9 maja 2019 r. (I PK 32/18) dokonano systemowej wykładni poszczególnych norm prawa materialnego, jakie obecnie – zdaniem skarżącego – stanowią o podstawie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dodatkowo wskazane orzeczenia Sądu Najwyższego wpisują się w trwałą sekwencję rozstrzygania sporów o ryczałty za noclegi, zwłaszcza tam, gdzie nie ma regulacji wewnątrzzakładowej przewidzianej przez ustawę (art. 77⁵ k.p.), a tak – co wynika z ustaleń sądów powszechnych – było w analizowanym wypadku. Zatem orzeczenie sądu musi wypełnić to, czego strony nie uzgodniły (por. wyrok Sądu Najwyższego z 30 maja 2017 r., II PK 122/16, LEX nr 2312474). Dane rozwiązanie w żaden sposób nie staje się kolizyjne w odniesieniu do uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 października 2017 r., III PZP 2/17 (OSNP 2018 nr 3, poz. 28), w której przyjęto, że ryczałt za nocleg w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w transporcie międzynarodowym może zostać określony w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (art. 77⁵ § 3 k.p.) poniżej 25% limitu, o którym mowa w § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) oraz w § 16 ust. 2 rozporządzenia z 2013 r. Pracodawca może w aktach prawa zakładowego albo w umowie o pracę ustalić niższy ryczałt za nocleg niż wynikający z przepisów powszechnie obowiązujących. Jeżeli jednak nie ustali wysokości ryczałtu albo wyraźnie i jednoznacznie wykluczy jego wypłatę, wówczas przed pracownikiem otwiera się droga dochodzenia ryczałtu za nocleg w wysokości wynikającej z rozporządzeń wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ k.p.

Finalnie sam fakt, że pozwany prezentuje odmienne stanowisko i obszernie je uzasadnia i argumentuje, nie otwiera drogi do kontestowania przyjętej powyżej wykładni przepisów prawa materialnego, bowiem postępowanie kasacyjne nie jest dedykowane zwalczaniu dokonanej przez sąd drugiej instancji ocenie dowodów.

Powyższe oznaczało, że skarga kasacyjna nie spełniła przesłanek

wymaganych do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ powołane w niej twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do polemiki z ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanem faktycznym oraz jego oceną prawną.

Wobec niewykazania przez skarżących istnienia powołanych przez nich w każdej ze złożonych skarg kasacyjnych przesłanek przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł o odmowie przyjęcia każdej ze skarg do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c.